

Eksamensoppgavene:

Du skal besvare **både** oppgave 1 og oppgave 2 med utgangspunkt i pensum. Oppgave 1 teller 30 % og oppgave 2 teller 70% for den endelige karakteren.

Bruk tiden din klokt!

I oppgave 1 skal du forklare tre begreper. Bruk gjerne opptil en time til å redegjøre for de tre begrepene.

I oppgave 2 besvarer du **enten** 2a eller 2b. Dette er en langsvarsoppgave. Det betyr at den må ha en introduksjon, en hoveddel, og en konklusjon.

Oppgave 1: Redegjør kort for alle tre begreper:

- Polisiær virksomhet
- Digitalt politiarbeid
- Politireform

Oppgave 2: Besvar enten 2a eller 2b:

- Med utgangspunkt i pensum, beskriv hva som menes med "kunnskapsbasert politiarbeid". Diskuter deretter hvordan en kunnskapsbasert tilnærming kan påvirke politiets rolle i samfunnet, spesielt med tanke på kriminalitetsforebygging.
- Beskriv kort hvordan politiets yrkeskultur kan påvirke forholdet mellom politiet og minoritetsgrupper i samfunnet. Diskuter deretter hvordan dette kan påvirke tilliten til politiet, med henvisning til relevante bidrag fra pensum.

Sensorveiledning KRIM2921/KRIM4921 - Poli og samfunn, H2025

Kort om emnet

Emnet gir en innføring i politiet som institusjon og som utøver av makt i samfunnet.

Politiets samfunnsoppdrag er ikke bare knyttet til maktutøvelse, men også til tydelige og økende forventninger om effektiv måloppnåelse og kvalitet, særlig når det gjelder kjernefunksjoner som kriminalitetsbekjempelse og opprettholdelse av ro og orden. Politireformer har ført til store organisatoriske endringer og nye samarbeidsformer.

Som svar på nye utfordringer har politiet tatt i bruk ny teknologi, etterretning og andre kunnskapsbaserte tilnærminger. Ikke minst samarbeider politiet i økende grad med andre aktører for å forebygge kriminalitet og utrygghet og forbedre tilliten fra publikum. Hvilke spenninger og dilemmaer oppstår når politiet tar i bruk ny teknologi og nye tenke- og arbeidsmåter? Hvordan håndterer politiet disse spenningene og dilemmaene i det daglige arbeidet?

Eksamen er laget for å teste kandidatens oppnåelse av læringsmålene:

Kunnskap, etter endt emne skal de:

- kjenne til grunnleggende forståelsesmåter av politiet og dets samfunnsoppdrag.
- ha oversikt over sentrale temaer og teorier i politiforskningen.
- kunne redegjøre for aktuelle utviklingstrekk i politiet.

Ferdigheter, etter endt emne skal de:

- kunne anvende sentrale begreper om og perspektiver på politiet i diskusjoner om ulike faglige spørsmål.
- kunne gjengi hovedtrekk i sentrale teorier og sentrale hovedfunn fra nordiske og internasjonale politistudier.
- kunne reflektere over og drøfte politiets posisjon sett i forhold til grunnleggende trekk i samfunnet og relasjon til andre samfunnsaktører.
- kunne beskrive og tolke sentrale utviklingstrekk i politiet ved hjelp av ulike teoretiske perspektiver.

Generell kompetanse, etter endt emne skal de:

- forstå bakgrunnen for og betydningen av ulike tilnærminger og perspektiver i politiforskningen.
- kunne identifisere ulike fremstillingers forankringer i forståelsesmåter, kunnskap og vurderinger.
- kjenne til og bruke akademiske kriterier i skriftlig og muntlig sammenheng, med vekt på dokumentasjon, gode resonnementer og saklig argumentasjon.

Sensorveiledning:

Sensorveiledningen viser en av flere mulige måter å løse oppgaven på. Studentene kan besvare oppgavene på ulike vis, og vekte innholdet i oppgaven forskjellig. Noen kan velge å bruke få tekster fra pensum, men til gjengjeld bruke dem svært godt i besvarelsen, mens andre igjen kan trekke frem et bredt spekter av pensumtekster og vise mangfold av forståelser.

I vurderingen av oppgaven skal sensor se hen til helheten. Oppgaver kan være ujevne, på den måten at de har utpregede styrker og svakheter. Dersom en oppgave for eksempel viser originalitet og evne til selvstendige resonnementer med utgangspunkt i pensum, skal dette belønnes og kan til en viss grad oppveie eventuelle andre svakheter ved oppgaven. Det er bedre at studenten skriver grundig og veloverveid om noen utvalgte pensumtekster, enn mer overfladisk, ubearbeidet og utflytende om en stor mengde pensumbidrag. Studenter som viser selvstendighet i skrivingen - både i beskrivelse av pensumstekster og av anvendelsen/diskusjonen, skal belønnes. Mange ferske studenter vil ha nok med å skrive om tema og tekster og knytte den (mer eller mindre vellykket) til oppgavens tema. Dette bør holde til en C for bachelorstudentene.

Det er samme oppgavetekst til bachelor- og masterstudentene. Vi krever mer selvstendighet i drøftingen til masterstudentene. Det er også høyere krav til masterstudentenes bruk av eksempler for å konkretisere, og referanser som brukes bør være mer spesifikke enn bachelorstudentenes.

Forelesningsplanen og pensumlisten var vedlagt eksamensoppgavene for studentene, som en hjelp for å huske tekster og temaer som har blitt gjennomgått i løpet av semesteret. Det forventes at kandidatene henviser til pensumslitteraturen i besvarelsene. Referanseliste er valgfritt, og de har fått beskjed om at de kan lage en hvis de vil og får tid, men at de skal prioritere en god besvarelse hvis tiden blir knapp.

Studentene må besvare alle oppgavene for å bestå (tre av tre begreper i oppgave 1 og en av to oppgaver i oppgave to). Hvis en av de tre begrepene i oppgave 1) er svært svakt redegjort for, så vil ikke det være nok til å få E på hele eksamen. Det må tas en helhetsvurdering. Vi setter heller ikke separat karakter for oppgave 1 og 2, men gjør en helhetsvurdering. Begge oppgavene må besvares. Hvis oppgave 1 eller 2 er klart stryk/ikke besvart, blir sluttkarakteren stryk.

UiOs retningslinjer og karaktervurderinger:

<https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterer/>

Oppgave 1:

Oppsummert for oppgave 1, så skal det ikke så mye til for å få 'godkjent'. Det blir formidlet til studentene at de bør bruke rundt en time på hele oppgave 1 i redegjørelsen av de tre begrepene. Vi forventer derfor ikke mer enn ca. 250 ord per begrep. Besvarelsen kan være både kort og «tynn» uten at kandidaten stryker, så lenge det som står beskriver hovedkennetegnene ved den teorien/begrepene som er valgt. Innhold har mer å si enn lengde, siden noen på skoleeksamener ofte svarer mer kort og konkret. **De sterkere bachelor studentene vil vise til flere sider ved begrepene/temaene, om det er teorier, teoretikere eller ulike kilder/forståelser. Dette er noe som i større grad forventes av masterstudentene.** De svakere studentene vil komme med vage, generelle definisjoner (uten noe hint til pensum/emnet). Mellomsjiktet vil komme med en grei beskrivelse som får med seg noen viktige punkter. Oppgave 1 vektet 30% opp imot oppgave 2 som vektet 70%. Minner om at oppgave 1 ber om redegjørelse, ikke drøfting.

Polisiær virksomhet:

Polisiær virksomhet er et begrep som er definert gjentatte ganger på forelesninger; både under forelesningen om hva er politi, historiske perspektiver, den utvidede politifamilien og siste forelesning om 'politiet – hva nå?'. Definisjon av polisiær virksomhet finner studentene s. 21-23 i Gundhus, H. O. I., Larsson, P. & Granér, R. (2025). Politivitenskap – en introduksjon. Der skriver vi at polisiær virksomhet kan defineres som en form for formell kontroll, som har som hovedformål å opprettholde orden og sikkerhet i bred forstand, i samfunnet. Med begrepet polisiær virksomhet fanger man opp at politiet bare er én av flere aktører som utøver kontroll og overvåkning med tilgang til sanksjonsmuligheter som kan benyttes for å opprettholde orden og sikkerhet i samfunnet. Det at politiet er en institusjon mens polisiær virksomhet er en prosess, er noe som er nevnt flere ganger på forelesning, og beskrevet i begrepsavklaringen. Gundhus og Larsson (2025) skriver også om polisiært samarbeid i kapitlet 'Fremtidens politi' i boken 'Innføring i politivitenskap'. Det er en fordel å bruke eksempler for å forklare hvordan andre etater og tilsyn utøver polisiær virksomhet. Slike eksempler kan tas fra artiklene som er på pensum under forelesningen 'Den utvidete politifamilien'; Lomell (2020), Kammersgaard (2021), Löfstrand og Uhnö (2020), Shearing og Stenning (1983) og Foshaugen (2024). 'Policing' er det engelske begrepet for 'polisiær virksomhet', og bra hvis studentene nevner det.

Liv Finstad bruker ikke begrepet polisiær virksomhet i boken 'Hva er politi'. Hun bruker 'polisiær' for å beskrive forskjell mellom tvangsmidler i straffeprosessloven og politiloven s. 72-73. Det at polisiær virksomhet kun brukes om politiets maktmidler her, kan ha gjøre det vanskelig for noen kandidater å skille mellom polisiær virksomhet som prosess og politiet som en institusjon.

Digitalt politiarbeid:

Dette begrepet har blitt trukket frem i flere forelesninger, og studentene burde kjenne det godt. Siste forelesning om «Politiet – hva nå?» handlet mye om digitalisering i politiet, og teknologiens rolle. Digitalt politiarbeid handler om politiets bruks av digitale teknologier og systemer som endrer hvordan politiet innhenter, bearbeider, lagrer, tolker og bruker informasjon. Dette kan

påvirke forebygging, etterforskning, etterretning, ledelse og operativt politiarbeid, og innebærer at teknologier ofte fungerer som aktive aktører – ikke bare nøytrale verktøy. De er med på å forme hva som blir synlig, målt og dermed prioritert (hviskelek-metaforen). Eksempler en kan forvente å se er operative verktøy som droner (gir «eyes on site», men kan gi tolkningsfeil) og predikerende politiarbeid (Lundgaard & Sunde, 2025). Alt i alt er det viktig at kandidaten viser at digital teknologi ikke bare er verktøy, men endrer politiets kunnskap, praksis og normative utfordringer. Enkelte kandidater kan også trekke på politimetoder i endring, og snakke om dreningen fra det reaktive til det proaktive i denne besvarelsen (Gundhus & Larsson, 2025). Selv om det er et sentralt begrep, så kan det være vanskelig for studentene å skape orden i alle definisjonene rundt dette. De vil måtte ta valg for å få til en sammenhengende besvarelse som gir mening.

Politireform:

Politireformer var tema for egen forelesning med pensum som både tok opp eksempler fra politireformer i Skotland, Nederland (Terpstra og Fyfe, 2018) og Norge (Gundhus m.fl, 2018; Gundhus, Talberg og Wathne, 2022). Et hovedpoeng er at det kan være ulike grunner til at man ønsker en reform, både skandaler, terrorhendelser og ønske om å spare offentlige budsjetter. Dette kan resultere i ulike mål som mer kontroll over politiet, men også å øke kvalitet ved politimetodene. Å beskrive noen av årsakene til reformer vil være relevant, men også forholdet mellom reformens idealer og praksis. Dette var hovedtema under forelesningen og i pensumtekstene om nærpolitireformen, hvor motstand mot nærpolitireformen blant politiansatte ble tematisert. Spenninger mellom sentralisering –desentralisering, kapasitet og legitimitet kan det være relevant å rekke fram (Christensen, Lægreid og Rykkja, 2017). Ulike uintenderte konsekvenser av nærpolitireformen kan også nevnes, som mindre skjønnsutøvelse, mer fragmentering, økt avstand. Studenter som skiller seg ut kan nevne hvordan politireformen kan påvirkes av politikulturer og kontekst, men også digitalisering og et mer abstrakt politi kan bli resultatet (Terpstra, Fyfe og Salet, 2019).

Oppgave 2:

De resterende tre timene skal studentene bruke på oppgave to. Her velger de enten å besvare oppgave a eller b. Lengden vil variere, og vi har ikke satt noe max eller minimum. Igjen er det viktig å minne om at det er helheten av oppgaven som skal være tellende, ikke om de er uklare i en setning eller to, eller om det er en del de ikke svarer veldig godt på. Begge oppgavene ber først om beskrivelser av begreper, før de skal diskutere dette med bruk av relevant pensumslitteratur. De sterkere bachelorstudentene vil vise til flere sider ved begrepene, om det er historisk eller ulike kilder/forståelser. De svakere bachelorstudentene vil komme med vage, generelle beskrivelser, mens mellomsjiktet gir en grei beskrivelse som får med seg noen viktige punkter eller viser noe mer bredde. Diskusjon kan være en utfordring for studentene. De sterkere bachelorstudentene bruker pensum/andre teorier/osv. til å vise ulike begrunnelser eller likheter og forskjeller og drøfter det gjerne opp mot hverandre, mens mellomsjiktet kommer med gode/ok refleksjoner rundt det (både forankret i pensum og ikke). De svakere bachelorstudentene kommer bare med korte poeng, uten at det er forankret i annet pensum. **Masterstudentene har**

vi høyere forventninger til enn bachelorstudentene, slik at det som kan kjennetegne en sterk bacheloroppgave er middels for en masterstudent.

a:

Med utgangspunkt i pensum, beskriv hva som menes med "kunnskapsbasert politiarbeid".

Diskuter deretter hvordan en kunnskapsbasert tilnærming kan påvirke politiets rolle i samfunnet, spesielt med tanke på kriminalitetsforebygging.

Kunnskapsbasert politiarbeid ble gjennomgått i en egen forelesning, men temaet knyttes også til øvrige forelesninger – som politireformer f.eks. Studentene står fritt til å velge hvilke og hvor mange tekster fra pensum de trekker inn, og vurderingen må baseres på om de gir en presis redegjørelse for begrepet, om de presenterer relevante perspektiver fra pensum, og hvor godt de bruker disse til å diskutere og besvare oppgavespørsmålet.

Kunnskapsbasert politiarbeid bør defineres i lys av skillet mellom evidensorientert, akademisk tilnærming og den erfaringsbaserte, faglige kunnskapen. En tilfredsstillende redegjørelse må kortfattet angi at kunnskapsbasert politiarbeid viser til en tilnærming hvor beslutninger, prioriteringer og forebyggende tiltak i politiet i større grad skal bygges på systematisk kunnskap; enten i form av etterretningsanalyser, empirisk forskning eller andre vurderinger – fremfor det mer hendelsesstyrte, reaktive politiet. Gode besvarelser trekker frem hvordan dette påvirker målrettet forebygging, bedre beslutningsgrunnlag, men også tap av skjønn, en byråkratisering og informasjonsfeiltolkninger. Her kan de trekke på f.eks. Ericsons (1994) perspektiv på politiet som kunnskapsformidler og ekspert på sikkerhet, Gundhus' (2013) framheving av spenningen mellom erfaringsbasert og akademisk kunnskap, Brodeur og Duponts (2006) kritiske tilnærming til begrepet «kunnskapsarbeider» og Colliers (2006) gjennomgang av implementeringsproblemene knyttet til nasjonale etterretningssystemer. De er alle sentrale tekster som kan belyse ulike sider ved det kunnskapsbaserte paradigmat. Noen vil kanskje trekke på Wood et al. (2018), som viser til kontekstavhengigheter og kognitiv agens, eller Giacomantonio et al. (2022) som bringer inn problemstillinger rundt formidlinger av usikkerhet ved bruk av forskning i politiarbeidet. Det er ikke nødvendig å referere til alle artiklene, men kandidaten bør belønnes ved evne til å kombinere flere kilder analytisk, fremfor å gjengi enkelttekster løst. Gundhus sitt kapittel om forebyggende politiarbeid i Innføring i politivitenskap (2025) er også relevant fordi det knytter teoretiske diskusjoner om erfaringsbasert og evidensorientert kunnskap direkte til praktiske implikasjoner og implementeringsutfordringer for kriminalitetsforebygging i politipraksis.

Drøftingsdelen må gå utover gjengivelse og vise hvordan kunnskapsbasert politiarbeid kan endre politiets rolle i samfunnet. Kandidaten kan diskutere effekter som mer proaktivt og målrettet forebygging, bedre beslutningsgrunnlag og samarbeid med andre aktører, men bør også diskutere mulige begrensninger i utøvelsen av faglig skjønn og lokal kontekstforståelse, standardisering og byråkratisering av politiarbeidet, og hvordan dårlig datakvalitet kan gi feil eller misvisende prioriteringer.

b:

Beskriv kort hvordan politiets yrkeskultur kan påvirke forholdet mellom politiet og

minoritetsgrupper i samfunnet. Diskuter deretter hvordan dette kan påvirke tilliten til politiet, med henvisning til relevante bidrag fra pensum.

Vi forventer at det er en kort beskrivelse av hva som menes med politiets yrkeskultur, og hvordan den kan påvirke forholdet mellom politiet og minoritetsgrupper i samfunnet. Politiets yrkeskulturer og stopp og sjekk av 'de andre' var tema i en egen forelesning. Her er det listet opp eget pensum på forelesningsplanen. Tillit til politiet er sentralt i pensumbidraget til Finstad (2025) og Finstad (2018) kapittel 4 og 5. Studentene står fritt til å velge hvilke og hvor mange tekster fra pensum de trekker inn, og vurderingen må baseres på om de gir en presis redegjørelse for begrepet, om de presenterer relevante perspektiver fra pensum, og hvor godt de bruker disse til å diskutere og besvare oppgavespørsmålet.

En god besvarelse bør redegjøre for kjennetegn ved politikultur, som at politiet er handlingsorientert, motiveres av spenning og kriminalitetsbekjempelse og ser etter mistenkelig atferd. Granér's (2025) kapittel i Innføring i politivitenskap viser til variasjoner i typologier av yrkeskulturer i politiet. Liv Finstads begrep 'politiblikket' ble i tillegg til at står om det på pensum, nevnt flere ganger på forelesning. Når det gjelder koblingen politiets yrkeskultur og minoritetsgrupper viser kapitlet til Gundhus og Solhjell (2024) til forskning på politiets stopp og sjekk, inkludert Sollund (2007), og utdyper hvilke hjemler som kan være problematiske, som politiets territorialkontroll for å kontrollere om personer har lovlig opphold i Norge. Artikkelen til Solhjell m.fl (2018) er relevant fordi den underbygger hvordan ungdom opplever overkontroll av politiet, og hvordan det påvirker deres tillit til politiet.

I diskusjonsdelen kan det utdypes fra pensum som handler om politikultur, og hvilke konsekvenser over- og underkontroll kan ha på tillit til politiet. Med utgangspunkt i redegjørelsen for yrkeskulturer til Granér, er det relevant å diskutere om politiet bruker skjønn til å forsterke eller redusere fordommer og stereotyper når de velger hvem de skal kontrollere.

Drøftingsdelen må gå utover gjengivelse og vise hvordan politiets kontroll kan ha negative konsekvenser for tillit til politiet. Begrepene overkontroll og underkontroll er sentrale for å diskutere hvordan politiets bruk av maktmidler kan redusere tillit til politiet som er utsatt for dette. Prosessrettferdighet og betydningen av hvordan politiet kontrollerer kan tas med i diskusjonen. Sterke bachelorstudenter og masterstudenter kan med fordel drøfte dette. Prosessrettferdighet er tatt opp i Finstad (202; 2018). Oppgaver som skiller seg ut vil bruke eksempler fra ulike land, og diskutere hvordan tillit til politiet påvirkes av den generelle tilliten til myndigheter i landet. Hvorvidt det er mulig å overføre 'Black life matter' til norske forhold vil være relevant å trekke fram. Det samme å diskutere hvorvidt kontroll av politiet kan bedres gjennom innføring av kvitteringsordninger, og hvordan det kan påvirke tillit til politiet.